ל) יבמות פט: מיר מג:, ב) [ב"ק פא:], ג) שם, ד) חולין

קה: [ע"ש שמביא בשם רב יהודה ברי׳ דרב חייא ועי׳ מוס׳

חולין קה. ד"ה מים ראשונים גרסו הכא אבל מים אחרונים

חובה דאמר וכו'], ה) ברכות

מז. שבת קכו: דמאי פ"ג מ"א

לחמו לא. פסחים לה: סוכה

לה:, ו) ס"א וכי לוקין על לאו של שביתה, ז) [שבת קנד. ב"ק

עד: סנהדר׳ פו: מכות יג:

שבועות ד.], ח) [ל"ל ארבע ארבע קשורות], ט) [שמות טו],

י) ל"ל למערב. כ) ל"ל לדרום.

ל) ל"ל למערב, מ) ל"ל ללפוו.

כ״א בפי׳ ה״ר יהונתן, נ) [לקמן

יט:ז, ס) ווע׳ מוס׳ ברכות מז.

אכילין], **ע**) [סוט ד״ה ומהכינין], ענ) [סונ כז:], פ) [לפנינו הגיר׳ מוליאו משא כו׳], מים אחרונים חובה. עכשיו לא נהגו במים אחרונים דאין מלח סדומית מלוי בינינו אי נמי לפי שאין אנו רגילים לטבל אלבעותינו במלח אחר אכילה: דאת אכחניא דמאי. פ״ה וישראלים

> אמר רב הונא תנא בית שמאי אומרים. לא שייך כאן להקשות וכי טעמה דב"ש התה לאשמועינן דקמ"ל דאי משכחת חנא דאמר אין מאכילין לא מיחוש לה דב"ש הוא וכה"ג אמרי' בפרק בתרא

לקי. וא"ת אין הכי נמי דהא

לאו שאין בו מעשה הוא וי"ל דפריך למ"ד לוקין עליו אי נמי עקימת שניתן שפתיו הוי מעשה: לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. פ״ה (C) כמו אל יוליא הוא ונפקא לן הולאה מרשות לרשות מינה ומשני אל יצא כתיב ואין כאן לשון הוצאת משוי וקשה לפיי מה לריך כלל להזכיר דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד כיון דמקשה מכח דבעי למימר דאתי קרא להולאה ולא לתחומין ועוד מה מקשה ר' יונתן והא ר' עקיבא ס"ל ש תחומין דאורייתא ונפקא ליה במי שהוליאוהו (לקמן דף נא.) מאל ילא ואם בא ר' יונתן לומר דמסתבר כמ"ד דרבנן על זה לא היה חולק רב אשי דהא בכל דוכתא פשיטא ליה להש"ם דעירובי תחומין דרבנן כדאמר בפרק בכל מערבין (שם דף לו:) דא"ל רבא לרב נחמן מאן האי תנא דאפילו בדרבנן לית ליה ברירה ובפרק מי שהוליאוהו (שם דף מו.) א"ל רבא לאביי מכדי עירובי תחומין דרבנן מה לי יחיד במקום רבים כו' ועוד דמשמע בכל דוכתא דהולאה כתיב ביה בשבת דבפר׳ כילד לולין (פסחים דף פה:) אמרי׳ המוליא בשר פסח מחבורה לחבורה אינו חייב עד שיניח הולאה כתיב ביה כשבת ולא מלינו לשון הולאה בשבת אלא מהאי קרא דאל יצא איש ובפרק קמא דהוריות (דף ד.) יש ספרים דגרסי בהדיא והא הולאה כתיב 🗘 אל יצא איש ממקומו ונראה לפרש דבין ר' יונתן ובין רב אשי נפקא להו הולאה מאל ילא כדמשמע בכל מקום והכי משמע פשטי׳ דקרא שאל יצא בשבת עם כליו ללקוט את המן כדרך שעושין בחול וסבר ר' יונתן אפי' למ"ד תחומין דאורייתא לא לקי דכיון דמהאי קרא נמי נפקא לן איסור הולאה דהוי מיתת ב"ד ורב אשי משני מי כתיב אל יוליא דהוי עיקר קרא בהולאה דאז ודאי לא היו לוקין עליו אע"ג דלתחומין נמי אתי אל יצא כתיב וכיון דעיקרו בלשון יציאה לוקין עליו אע"ג דאתי

נמי לאיסור הוצאה ואע"ג דהוצאה נפקא לן בריש הזורק (שבת דף 11:) מויכלא העם מהביא אילטריך תרי קראי חד להולאת עני וחד

להוצאת בעל הבית ומשום דהוצאה מלאכה גרועה היא איצטריך תרי קראי כדפרישית בשבת (דף ג. ד״ה פשט) והא דמשמע הכא דאי הוה עיקר קרא בהוצאה כמו בתחומין לא הוה לקי לכולי עלמא אע"ג דבתחומין ליכא מיתה ובמרובה (ב"ק דף עד:) גבי עדים

שהוכחשו בנפש ולבסוף הוזמו משמע דלוקין למאן דאמר אין נהרגים משום דלא חשיב לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין ושם מפורש: הדרן עלך מבוי שהוא גבוה

ערשין ארבעה דיומדין. והא דאמר לעיל (דף טו:) הכי אגמריה רחמנא למשה לא תפרון רובה היינו היכא דליכא שם ד' מחיצות כי הכא דהואיל ואיכא בכל לד אמה מכאן ואמה מכאן חשיב פתח:

וארבעה פשושין. וליכא למימר הכא דאמי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטלי ליה דלגבי עולי רגלים הקילו (ד) ואוקמא אדאורייתא: [ואפשר דדוקא בפשוטין דרחביי אמה לא אמריי מדאורייי דלא אמי אוירא ומבטל ליה דהא גבי עמודי החצר פירש בריש מס' דאמי אוירא

ומבטל להו מדאוריי. ס"ין [**וברגירה**] בשלא שתי רבקות. לא סגי בהך פלוגמא ואצטריך דלעיל דמהני פשוטין לר"מ ולא אמרי^ה אתי אוירא ומבטל ליה. ס"ין: שיש לכל אחד שתי מחיצות קרי להו דיומדין, דיו עמודין, שני עמודים (שם ד:) עמוד אחד נראה כשנים שעשאו כמרזב ונוטה אחד ממחילותיו לדרום ואחד למערב דכי עביד ד' דיומדין לד' הפאות יש לכל מחילה ב' אמות עומד אמה מכאן ואמה מכאן ולעיד פו

דאים ליה קוברין. שיש לו יורשין: באיסרטיא. דרך כבושה: מפניהו. ואי סלקא דעתך קנה מקומו היכי מצי למשקליה מהתם: במת מוטל על המילר. שמושכב ברוחב הדרך ממילר למילר מחוך

מפניהו לכל רוח שירלה: שמלח סדומית יש כו'. ואמור רבנן (ברכות דף מ.) אחר כל אכילתך אכול מלח ומשום מלח שטבל בו אלבעו תיקנו מים אחרונים: כי קורטא בכורא. בכור מלח יש מעט מאותו מלח סדומית כמין קורט קטן: כייל מלחא מאי. מדד מלח לחמרים לריך ליטול ידיו או לא: כל שכן. דלריך: אכסניא. חיל הבא למלך ישראל להלחם על אויביהם וישראלים הם: דמחי. ספק מעושר ספק חינו מעושר דרוב עמי הארץ מעשרין הן וחומרא דרבנן היא וגבי הנך אקילו רבנן: לוקין על עירובי חחומין. דכתיבש אל יצא איש ממקומו ומהכא ילפינן תחומין בפ' מי שהוליאוהו (לקמן דף נא.): (שבאל): לאו שניתן לאוהרת מיחת ב"ד הוא. דס"ד אל יוליא הוא ונפקא לן הולאה מרשות לרשות מיניה וההיא אב מלאכה היא וממיתין עליה: וכל לאו שניתן לאוהרת. שלא יעשה כן שמתחייב עליו מיתת ב"ד אין לוקין עליו אפי׳ לא התרו בו למיתה והתרו בו למלקות דהשתא לא מיקטיל אפי׳ הכי לא לקי דלאוהרת מיתה ניתו ולא למלקות: אל יצא כסיב. ואין

כאן לשון הולאת משוי: הדרן עלך מכוי שהוא גבוה

עושין פסין לביראות. שברשות הרבים וביראות עלמן רשות היחיד הן שעמוקים עשרה ואין יכול למלאות מהן ועושים פסין אלו להכין להן היקף שיהו הפסין הללו עושין את סביבות הבור רשות היחיד וימלא ויוליא ויניח שם ותיכנם בהמתו וישקנה: דיומדין. עמודין הנראיו כשנים שעשוי כמרוב שלנו וכשנועלו בקרקע לפאת דרומית מערבית נוטה (כ) דופנו אחד למזרחי ולידו אחד ללפוןי והשני לפאת מערבית לפונית נוטה לידו אחד למזרחם ולידו אחד לדרוסי וכשנותן ארבעתן לד׳ הפיאות נמצא לכל רוח ב' אמות דופן אמה כנגד אמה והריוח בינתים: פשוטין. באמצע נותן לכל רוח לוח רחבה אמה. ובגמראי מפרש באיזה בור בעי ר' מאיר פשוטין דהא מודה ר' מאיר שיכול להניח י' אמות ריוח בינתים כדמפרש ואזיל: וביניהם שתי רבקום וכו'. דהיינו עשר אמות כדמפרש בגמרא [יט:] ואם פחות כ"ש שהוא יפה: קשורות. חומרא הוא למעט מריוח שבינתים: ולא מותרות. בגמרא [יט.] פריך היינו קשורות: חחת נכנסת וחחת יולחת.

קולא הוא דלא בעינן עשר מלומלמות אלא שוחקות: מוסר להקריב. פסים לבאר ולעשות ההיקף קלר: ובלבד שחהא. משפת הבאר עד בין הפסין כדי ראשה ורובה של פרה אבל בציר מהכי לא דילמא ממשיך אחר פרתו ומפיק לדוולא חוץ למחילה וקא מפיק מרשות היחיד לרשות הרבים: להרחיק

(א) גבו' מפניהו לכל רוח שירנה. נ"ב ול"ע סנהדרין דף שימט, ל כול ע טמאלין קף מ"ז ע"ב: (3) רש"י ד"ה דיומדין וכו' נוטה צידו אחד למזרח: (ג) תום' ד"ה לחו יולים הום: (ד) תום' ד"ה וארבעה וכו' דלגבי עולי רגלים הקילו ואוקמוה אדאורייתא:

הגהות הב"ח

גליון הש"ם גם' אלא מעתה דכתי' אל תפנו אל האובות. נס' המצות להרמב"ם ל"ת י הגירס' כאן אל תפנו אל האלילים: מתני׳ ששה ועוביין בו'. עיין סוכה דף ד' ע"ב חוד"ה דיומד:

מוסף רש"י

מוטל בסרטיא. רשות בויטק בטו טיא. יישות הרגים ט"ו אמה (ב"ק פא:). שדה בור. מכאן לסרטיא, ושדה ניר. מכלן, ניר חרוש ולא זרוע (שם). מפניהו. אלמא לא קנה מקומו, דאי הנה מהומו מלי בעל השדה של ימין ושל שמאל לעכוביה במת מוטל על (שם). המיצר. מוטל ברוחב הדרך ועוברין ומאהילין עליו עושי שמלח סדומית יש כו׳. ואמרו חכמים על כל אכילתך אכול מלח, וכיון דנגע במלח יהיב ידו אעינים כי הדר כי הדר יהיב זו מבי. מסמא להו, ולפיכך לרין לנטלו (חולין קה:). כייד מילחא. מדד מלח, כמו בירוא. כמד מכמו, כמו (שמות טו) וימודו בעומר תרגום וכלו בעומרת (חולין שם). מאכילין את העניים הארץ ספק עשרן ספק לא עשרן (ברכות מד.) לא אסרוהו עליהם מפני שלריכים לחזר על פתח עמי הארץ וסמכו על שרוב עמי הארץ מעשרין (שבת קכז:) וחומרא בעלמא הוא שהעמידו בספק טבל וגבי עניים ואכסניא לא **העמידו לגליהס** (סוכה לה וכעי"ז ברכות שם). ואת חיילות האכסניא. המוטלין העיירות לזוגן להגין עליהם מאויביהן וישראלים הן והרי הן כעניים הואיל ואינן **נמקומן** (פסחים לה: וכעי"ז ברכות שם ושבת קכז: ולקמו

עושין פסין לביראות. דהתירו חכתים משום עולי רגלים לעשות לביראות שברשות הרבים פסיו ארבעה מחילה מזה לזה ונמלא הבור מוקף מחילות וממלאין מתוכה ל**תוך המחילה** (סוכה ז: וכעי"

דאית ליה קוברין 6 דתניא איזהו מת מצוה כל שאין לו קוברין קורא ואחרים עונין אותו אין זה מת מצוה י ומת מצוה קנה מקומו והתניא מ ב המוצא מת מומל בסרמיא מפניהו לימין אסרמיא או לשמאל אסרמיא שדה בור ושדה ניר מפניהו לשדה בור שדה ניר ושדה זרע מפניהו לשדה ניר היו שתיהן נירות שתיהן זרועות שתיהן בורות מפניהו לכל רוח שירצה אמר רב ביבי הכא י במת מומל על המיצר עסקינן מתוך שניתנה רשות לפנותו מן המיצר 6 מפניהו לכל רוח שירצה: דופטורין מרחיצת ידים: אמר אביי הלא שנו אלא מים ראשונים אבל מים אחרונים חובה יי אמר רב חייא בר אשי מפני מה אמרו מים אחרונים חובה מפני שמלח סדומית יש שמסמא את העינים אמר אביי ומשתכחא כקורמא בכורא א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי כייל מילחא מאי א"ל [הא] לא מיבעיא: ומרמאי: ס דתנן י מאכילין את העניים דמאי ואת אכסניא דמאי אמר רב הונא תנא בית שמאי אומרים אין מאכילין את העניים דמאי ואת אכסניא דמאי ובית הלל אומרים מאכילין את העניים דמאי ואת אכסניא

דמאי: ומלערב: אמרי דבי רבי ינאי י לא שנו אלא עירובי חצירות אבל עירובי תחומין חייבין דתני רבי חייא דלוקין על

עירובי תחומין דבר תורה מתקיף לה רבי יונתן וכי לוקין על לאו שבאל מתקיף רב אחא בר יעקב • אלא מעתה דכתיב אל תפנו אל האובות ואל הידעונים ה"נ דלא לקי רבי יונתן הכי קשיא ליה י לאו שניתן

לאזהרת מיתת ב"ד וכל " לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין אין לוקין עליו אמר רב אשי מי כתיב אל יוציא ²אל

הדרן עלך מבוי

נראין כשמונה דברי ר' יהודה ר"מ

יצא כתיב:

עושין בפסין לביראות ארבעה דיומדין אומר שמונה נראין כשנים עשר ארבעה דיומדים וארבעה פשוטין ' גובהן עשרה מפחים • ורְוחבן ששה ועוביים כל שהוא וביניהן כמלא שתי רבקות של שלש שלש בקר דברי ר"מ ר' יהודה אומר בשל יי ארבע קשורות ולא מותרות אחת נכנסת ואחת יוצאת ל מותר להקריב לבאר ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה בפנים ושותה ממותר להרחיק

קיב א מיי' פ"ג מהלכות אבל הלכה ח' סמ"ג הם מיהו בירושלמי איכא פלוגתא דאיכא דמוקי לה בנכרים ואפ״ה 🏻 שניתן רשות לפנותו מפני כהנים ועושי טהרות שלא יאהילו עליו אינטריך לאשמועינן דמאכילין אותם דמאי דעבל אסור בהנאה ם ובדמאי החילו:

לאוין רלה טוש"ע י"ד סי" שעד סעיף ג [וברב אלפס ריש הלכות טומא' דף סג.] קיג ב ג מיי' פ״ח מה׳ טומאת מת הלכה ז׳ ופ״ה מהלי מקי ממון הלכה ג׳ טוש״ע י״ד סי׳ שסד סעי׳ ג' וטור חו"מ סי' רעד: יד ד ה מיי' פ"ו מהל' ברכות הל' ג ופ"ו מהל' מלכים הלכה יג טוש"ע או"ח סימן קנח סעיף ח: קשו ו מיי׳ פ״י מהלכות מעשר הלכה יא ופ״ו מהל' מלכים שם: קמו ז מיי׳ פ״ו מה׳ מלכי׳ דיבמות (דף קכב.): ית את וח"א מהל' עירובין אַל תפנו אל האובות הכי נמי דלא הלי ג טוש"ע או"ח סי׳ שסו

> קני ח מיי׳ פכ״ז מהלכות שבת הלכ׳ א סמג לאוין סה: טיכ מיי פייין מהלי שבת הלכה כו: ב ל מ מיי שם הלכה כט:

:כעי' ב

תורה אור השלם אַל תִּפְנוּ אֶל הָאֹבֹת וְאֶל הַיִּדְענִים אַל תַבַקשוּ הַיִּדְענִים אַל תַבַקשוּ ז. זְּלְתְּבֶּים אֶל תְּבַּקְשׁוּ לְטְמָאָה בָהֶם אֲנִי יִי אֱלֹהַיכֶם: ויקרא יט לא 2. רְאוּ כִּי יִיְ נְתַן לְכָם ב. ראו פי יי לען לכם השפת על פין לכם יומים
ביום הששר על פין לעם יומים
שבו איש תחתיו אל יצא שיש ממילמו ביום
איש ממילמו ביום
השביעי: שמות טו כט

רבינו חננאל

ואע"פ שאינן מת מצוה, ואיזוהו מת מצוה כל שאין . לו קובריז, אבל קורא ואחריו עונין אותו אין זה מת מצוה. ופטורין מרחיצת ידים. אמר אביי לא שנו אלא מים אביי לא שנו אלא מים הראשוני', אבל מים האחרונים חובה מפני שיש מלח סדומית ומסמא את העינים, ומשתכחא קורטא בכורא. ואפילו מדד מלח צריך נטילת ידים. ופטורין מדמאי, שהם אכסנאים, ידומין כעניים, ותנן מאכילין . העניים דמאי ואת את הילל. ופטורין מלערב. ואוקימנא בעירובי חצירות. ואקשינן ויש חצירות במחנה. ופרקינן כדתניא מה בין שיירא למחנה אלא אהלים שבשיירא חייביז בין שיוא למחנה אלא אהלים שבשיירא חייבין בעירוב, אהלים שבמחנה פטורין מן העירוב, ושאר (שאר) שאין להם אהלי' הרי הן כשרויין (ש)בחצר. אבל אפי׳ תחומין בעירובי במחנה חייבין. דתני ר' חייא לוקין על עירובי תחומין דבר תורה, דכתיב אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. ואקשינן וכי לוקין על לאו שבאל. (ולאו) [ולא], אלא מעתה דכתיב אל תפנו אל האובות ואל הידעונים וגר הכי נמי דלא לקי. הכי קשיא הכינהי דיא לקי. הכי קשיא לן לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין [הוא], וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת בית שניתן לאחורות מחמת בית דין אין לוקין עליו. מתקיף לה רב אשי מי כתיב אל יוציא אל יצא כתיב. ואל יצא פי׳ בהוצאת חפץ אזהרת מיתת בית דין, ביציאת תחומין אין שם מיתה. הדרן עלך מבוי. לביראות פסין ארבעה דיומדין נראין כשמונה דברי ר' יהוד' כו'.